

KÖZGAZDASÁG.

Fontos bányajogi döntvény.

Bányajogi kérdésekben a bíróságok elvi jelentőségű határozatai vajmi ritkák. Egyrészt azért, mert magán jogcímeken alapuló kérdések csak igen-igen szórványosan merülnek fel, másrészt, mert bányajogi ügyekben sem a bányászok közönsége, sem az ügyvédi kar nem bír elegendő jártassággal, a bányahatóság és bányabíróságok hatáskörének éles felismerésével, a miért sok, mondhatni csaknem minden esetben belenyugodnak a bányahatóságok közgazgatási jellegű határozatainak intézkedésébe, holott sérelmeinek orvoslását igen sokszor a bányabíróságoknál szorgalmazhatnák.

A Kuria mint legfőbb ítélőszék közelebb igen fontos bányajogi kérdésben hozott elvi jelentőségű döntvényt.

A perre azon körülmény szolgáltatott okot, hogy a budai m. kir. bányakapitányság 1869. évi május hó 30-án 327. szám alatt kelt adománylevelével, az I. cs. kir. szabadalmazott dunagőzhajózási társaság tulajdonát képező „Claudius“ védnemet viselő kőszénre adományozott vájnatelek kiegészítő részül, Baranyamegye Somogy község határában fekvő két, 19,992.617 négyszögöl és 9,097.286 négyszögöl területet határköz gyanánt adományozott, a nélkül, hogy a földbirtokos beleegyezése igazolatott volna és hogy ezen határközadományozás a pestvidéki kir. törvényszék mint bányabíróságnak 1869. évi jun. hó 27-én 172. sz. alatt kelt végzésénél fogva a budai bányakönyvbe be is kebelezetett.

E megtörtént tények folytán K. F. pécsi lakos a volt földbirtokosok jogcímén mint azok engedményese, az I. cs. kir. szabadalmazott dunagőzhajózási társaság ellen a határközök területén létező, illetve létezhető kőszénre való tulajdonjogának megvédése végett a budai m. kir. bányakapitányság 1869. évi 327. szám alatt kelt határköz adományozásának megsemmisítése, valamint a budai bányakönyvbe ennek alapján 1869-ben eszközölt bekebelezésnek törölése iránt a pestvidéki kir. törvényszék mint bányabíróságnak 1877. évi április hó 3-án keresetet indított, mely kereset letárgyaltatván, a hozott első bírósági ítélet kétszeri feloldása s a kiegészítés után póttárgyalás tartatott.

A törvényszék mint első bíróság 1881. évi május hó 24-én 3711. szám a. hozott ítéletet és ebben a budai m. kir. bányakapitányság 1869. évi május hó 30-án 327. sz. a. kelt adományozási okmányát érvénytelennek kimondván, alperest (I. cs. kir. szabadalmazott Duna-gőzhajózási társaságot) egyszersmiud annak tülésére kötelezte, hogy a határköz-adományozásnak a budai bányakönyvbe eszközölt bekebelezése töröltessék.

A királyi tábla 1881. évi november hó 23-án 3427. szám a. helybenhagyta a törvényszék ítéletét.

A kir. Kuria mindkét alsóbírósági ítélettel elentében a felperest keresetével elutasította és ez ítélet a következő bányajogi elveket jelenté ki:

1-ször, hogy azon jogszabály, mely szerint a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénre bányászati adomány senkinek sem adható, — nem nyer alkalmazást azon esetre, midőn nem kőszénre történt adományozás, hanem határköz lett adományozva.

2-ször, hogy feltárt kőszéntelep alapján rendes bányamértéknek adományozása szükségkép feltételezven a tulajdonjogot a kőszénre, — az csakis a földbirtokos beleegyezésével szerezhető meg; a határközadományozása ellenben nem ez alapon, hanem köztekintetekből s előzetes bányajárás nélkül törtévé, egymagában a határköz adományozása által, mely nincsen azon alapfeltételhez kötve, hogy adományozható ásványtelep feltárva legyen, — a kőszénre fentartott tulajdonjog nem érintetik, tehát nem is sérthetik, miért is a földbirtokos beleegyezésének hiánya az ily adományozás érvénytelenségét nem vonja maga után.

— **Aranyjárdékunk konverziója.** A régi kötvények becserélése tegnap óta folyamatban van s mint Bécsből és Berlinből jelentik, már sokan jelentkeztek, a történt bejelentések azonban csak kisebb összegekre szólnak. Egyébiránt az sem lenne csoda, ha a hét napi határidő leteltével is maradna becsereletlenül sok felmondott kötvény. Gondoljunk csak a legtöbb záloglevél-kisorsolásokra, hány kisorsolt záloglevél hever folyton beváltatlanul, míg a tulajdonos a szelvényváltásra jelentkező, véletlenül megtudja, hogy kötvénye már ki lett sorolva. A közönség nagy része e tekintetben igen közönyös.

— **Egy cukorgyár nekrológiáját** olvassuk s különösen alkalomszerű az most, midőn a Dunánul egymás hátra sietnek cukorgyárakat építeni, Szombathelyt, Kis Cellben, Körmenten és Pápán. A világért sem akarnók lohasztani az érdekeltek buzgalmát, de óvatosságra inteni őket kötelesség; annyival inkább, mert részvénytársulati vállalatokról van szó, a hol a tejföl rendszerint más célra fordítatik, mint a mely rendeltetése lenne. Az említett nekrológ a borsodmegyei edelényi cukorgyárról szól, mely huszonöt éven át 70,000 frt fogyasztási adót fizetett évenként, s mint Coburg herceg tulajdona, a szükséges forgalmi tőkével rendelkező s hozzáértő nagy gyárosok által volt kibérelve, három nagyobb gazdaság által támogatva, a mintaszerű és fényes eredményű gazdaságot dacára, a cukorgyár nem boldogult. A bérlők inkább ott hagyták a százezrekre menő beruházást, semhogy tovább is veszteséggel dolgozzanak. A gyári épület most üresen áll és szomorú tanuja nagy iparunk föltétele és ingadozó lételének. Ha tönkremegy egy sem kellő anyagi, sem szellemi tőkével nem rendelkező, sokszor szédelgésen alapuló vállalat, természetes és megfogható dolog. Ha azonban olyan vállalat, mint az edelényi cukorgyár volt, mely a legreálisabb alapon nyugodott, ellátva elegendő pénzzel és intelligenciával, nem boldogult, és pedig dacára 25 éven át folytatott küzdelemnek, megdőbbsen keressük okát e megfoghatatlannak látszó dolognak. A talaj minősége által föltételezett cukorrépa kevés cukortartalma oka-e? Vagy az edelényi talaj fellette televénygazdag, mely miatt a répa inkább extenzivitásban, mint intenzivitásban fejlődik? Vagy a kedvezőtlen napszám-viszonyok által előidézett aránytalan magas regie? Vagy az elárutási helyzet volt kedvezőtlen Edelényben az árut illetőleg. Vagy pedig ezen okok mind össze működnek s a hasonló fogyasztási adóval megrótt, de kedvezőbb feltételek mellett előállítható lajtántali cukorral nem állja ki a versenyt az itteni termelvény? ...

— **A szegedi légszuszítógépi részvénytársaság** ma tartotta meg Budapesten Frank Antal elnöklété alatt évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság felolvasott évi jelentése szerint a múlt év tiszta nyeresége 12,905 frt 68 kr volt. E nyeresémet felosztására nézve a közgyűlés az igazgatóság javaslata alapján úgy határozott, hogy 11,500 frt, azaz részvényenként 5 frt osztalékképpen kifizetessék, 140 frt 57 kr a tartalékalaphoz csatolassék, a fennmaradó összeg pedig új számlára vitessék át. Végül még a közgyűlés az igazgatóságtagjaiul Frank Antalt, Gál Eerencet, és Mautner Zsigmondot, a felügyelő bizottságba pedig Fluck Ferencet, May R. Miksát és Vass Károlyt választotta meg.

— **A francia járadék-konverzió** sorsa még mindig eldöntetlen, illetőleg az már körülbelül bizonyosnak vehető, hogy a mivelethez hozzálátnak, csak módosítást iránt nincsenek még tisztában. Többféle terv van. Az egyik az ugynevezett vegyes konverzió, melynél az ötszázalékos kamat $4\frac{1}{2}\%$ -ra szállítatik le s a régi kötvények tulajdonosaitól ráfizetést követelnek. Az ötszázalékos kötvény tulajdonosa másfél 3% kötvényt kapna. A 3% árfolyamot 80 ra téve, az 5% kötvény tulajdonosa tehát 120 frankot kapna, miután azonban az 5% árfolyama csak 113, a 7 franknyi különbözetet a kötvénytulajdonos készpénzzel tartoznék kiegyenlíteni, de az állam 7 frank helyett csak ötlet érné be, úgy hogy két frank lenne a becserélés prae-miája. Másik terv a fokozatos konverzió, vagyis konverzió $4\frac{1}{2}\%$, később 4 s azután 3 százalékra, a mi az államra nézve évenként 35 millió frank megtakarítással járna.

— **A kereskedők körének választmánya** közelebb ülést tartván, jegyzőül Bögehold Lajos pénzügyi tiszviselőt választotta meg. Az elnökség által részletesen letárgyalt házi ügyrendet, pénztár- és vagyonkezelési szabályzatot a választmány felolvasás után egyhangulag elfogadta. Előterjesztett, nem volna-e célszerű vagy a kör által, vagy pedig ennek védnöksége alatt külön-külön egy kereskedelmi elhelyezé, egy tudakozó és egy kereskedelmi képviselőt közvetítő osztályt felállítani. Elvben a választmány mind a három osztály felállítását helyeselte és elfogadta s a részletek kidolgozásával s javaslat-tétellel az igazgatót bizta meg, hogy különös figyelemmel legyen arra a kérdésre, vajon célszerűbb-e a jelzett osztályoknak a kör által vagy védnöksége alatt való felállítása s hogy jelentését már a jövő választmányi ülésen terjeszse elő.

— **A repceolaj-üzérkedés** párisi válságára vonatkozólag jelentik, hogy az öngyilkos Biederman ügyeit a terményfőzde három tagja rendezi s mint távirati hírek mondják „Biederman fizet és elfogad.“ A törvényszék ugyanis helybenhagyta az özvegy azon folyamodását, hogy a céget ő és kiskoru

gyermekei nevében a gyám tovább vezesse. A mi Carlint illeti, ő voltaké csak Biederman utján operált, tehát csak az utóbbi iránt voltak kötelezettségei. Egy távirat, mely azonban még nincs megerősítve újabb hír által, azt tudatja, hogy Carlin elfogatott. Tény, hogy a francia törvények a termények ugynevezett „bekerítését“ tiltják. Lehet tehát, hogy a hatóság az olaj-operáció főnökét zár alá helyezte, de lehet az is, hogy csak tőzsdei-manőver rejlik a hír mögött.

— **Kereskedelmi jogi döntvények.** A kir. Kuria újabb a következő figyelemre méltó kereskedelmi jogi határozatokat hozta: Az aláírás által biztosított részvénytőke már a törvény értelmében befizetendő lévén, a részvényes, ha az alapítóke valamely részével hátrálékban maradt, ennek befizetésére már a törvény alapján akkor is köteles, ha a részvénytársaság a hátrálék befizetésére nézve közgyűléseleg nem határozott, vagy erre irányzott határozata bármely alapon megátadható is. — A biztosított öngyilkossága nem teszi hatálytalanná a biztosítási ügyletet azon esetben, ha bizonyítottatik, hogy az öngyilkosság teljesen eszméletlen, a szabad elhatározást kizáró állapotban lett elkövetve. — A Viktoria biztosító társaság csőd-tömegének egyik perében az alsó bíróságok ellenkező határozatainak megváltoztatásával kimondotta, hogy együttes cégvezetés esetében a cégvezetők hatásköre korlátozva lévén, ezen korlátozás harmadik személyek irányában is joghatálylyal bír.

— **A budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa** a mai napon kihirdette, hogy a német birodalmi 20 márkás darabok hivatalos jegyzését a mai naptól (ápr. 18.) fogva eszközözbe vetette.

— **Az országos erdőszeti egyesület** f. évi április hó 26-án esütörtökön d. u. 5 órakor az egyesületi helyiségben rendes választmányi ülést tart.

— **A lovak vasuti betegsége.** Tudva van, hogy a lovak nem ritkán hosszabb ideig tartó vasuton való szállítás után betegen rakatnak le, vagy a lerakás után nemsokára az istállóban agyi- és tüdővérbőség és az agyműködés lenyomottságának tünetei között megbetegednek. A vasuton szállítás alatt a rázatás következtében a vér rendkívül mennyiségben tolu az agy és tüdő felé. A lovak sokszor úgy viselik magukat, mintha be lennének rugva s a tünetek az emberek tengeribetegségéhez hasonlítanak. Néha a lovak a kiszállás után nem bírnak lábaikon megállani, az izzadság csurog róluk, az érlökés kicsiny és alig érezhető, a fej nyakhártyái bíborvörösek, a légzés nehéz, az ajkak rángatóznak s ha az állatok enni kezdenek, öklendezések és hányások jelentkeznek. Érvágás és a fejre alkalmazott hideg borogatások legtöbb esetben megszüntetik a tünetenyeket.

— **A munkáskérdés Franciaországban.** A francia kamara küszöbön álló új ülészakának egyik első ülésén a munkásosztály számára építendő olcsóbb lakházak tárgyában javaslatot fog tenni a kormány. E javaslathoz a parlament beleegyezésén kívül a párisi község tanács s a Crédit Foncier részvényesei közgyűlésének hozzájárulása is szükséges leend. A kormány a kérdésnek olyatén megoldására hajlandó, mely szerint egyes családok számára olcsó házak építtessenek, melyeknek vételi ára 20 év lefolyása alatt alacsony bérösszeg fizetése által törlesztetnék le. Az összes építési költség egy-egy házra nézve 9 ezer frankon felül s 3 ezer frankon alul nem terjedhet. A Crédit Foncier kötelezi magát, hogy — az állam jóállásával — építési vállalkozóknak, társaságoknak vagy magánosoknak alacsony kamatláb mellett e lakházak felépítésére 20 millió erejéig kölcsönököt ad. Vállalkozók csak azon esetre fogadtatnak el, ha kötelezik magukat, hogy az épületeket nyereség nélkül engedik át. Az állam a Crédit Fonciernek félevenként átszolgáltatja az armortizáláshoz szükségelt összegeket s az adósok által azon tíz évben, mely a husz évre következik, mely alatt az ingatlanok birtokába jutnak, kamat nélkül fizeteti vissza az összegeket. Egy második kombináció az volna, hogy a Foncier mindazoknak, a kik oly házakat építenek, melyek legalább felerészben 150—300 franknyi évi bért hozó kis lakásokból állanak, jelzálog kölcsönököt ad, melyek ez esetben az épületek teljes értékének 65 százalékáig terjednének. Ez esetben az állam nem fog egyenes kezességet elvállalni, hanem a départementeokat és községeket hatalmazza erre fel. Páris városa a Crédit Foncier részére 50 millió tőkének kamatait biztosítaná. Ezzel egyidejűleg arról is van szó, hogy a vállalkozók és magánosok, kik munkáslakásokat akarnak építeni, bizonyos állami és községi adókedvezményben részesüljenek.

(E rovat folytatása a mellékleten.)